

Vuoden 2026 talousarvion ja taloussuunnitelman 2026–2028 valmisteluohjeet

Kuntalaki § 110:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvio ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käytettävä talous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Suunnitteluprosessi

Valtuusto hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman kokouksessaan 8.12.2025. Kunnanhallituksessa talousarvio on käsiteltyssä 1.12.2025 ja talousarvioluonnos 17.11.2025. Lautakunnissa talousarvioesitykset pitää olla käsitelty lokakuun loppuun mennessä.

Talousarvion tulee pohjautua päivitettyyn kuntastrategiaan sekä voimassa oleviin suunnitelmiin (mm. taloussuunnitelma, talouden tasapainottamisohjelma, valtuuston kannanotot, voimassa olevat linjaukset yms.).

Talousarviovalmistelussa tulee huomioida toimintaympäristön jatkuva muutos ja siihen varautuminen.

Toiminnalliset tavoitteet

Kaikkien tavoitteiden tulee olla helposti mitattavia ja seurattavia. Toiminnallisten tavoitteiden osalta huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden laatuun ja mitattavuuteen. Tiedot tulee lisäksi saada siten, että ne ovat tilinpäätösvaiheessa käytettävissä. Mieluummin vähän laadukkaita tavoitteita, kuin paljon epämääräisiä tai huonosti mitattavia tavoitteita. Tavoitteet tulee olla johdettavissa kuntastrategiasta.

Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla toteutettavissa talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa.

Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetointiohjelmaan. Tarvittaessa budjetointi voidaan tehdä myös toiminto- tai projektitasolla.

Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Mahdolliset muutokset kustannuspaikoissa, toiminnoissa tai projekteissa pääkirjanpitäjälle. Samoin ilmoitukset tarpeettomista kirjaustunnisteista.

Varsinaiseen talousarviokirjaan tulevat tulosaluetasolla vain toimintatulot ja –menot sekä toimintakate. Taloustaulukon alle voi lyhyesti perustella määrärahoja ja tuloarvioita etenkin tilanteissa, joissa muutos aiempaan on merkittävä.

Taksat

Taksoja tulee tarkastella ja korottaa vähintään yleisen hintatason nousua vastaavasti. Taksoissa tulee huomioida myös arvonlisäverokantojen muutokset. Elinympäristölautakunnan tulee päättää taksoista viimeistään 7.10.2025.

Sisäiset erät ja poistot

Sisäisten erien tasoa ja perusteita tarkastellaan elo-syyskuussa kokonaisuutena. Sisäisistä eristä ei saa syntyä katetta. Sisäisten erien tulee perustua mahdollisuuksien mukaan suoritekohtaiseen laskentaan ja näiltä osin myös sisäisten erien laskutus tehdään toteuman mukaan.

Sisäiset erät syötetään budjetointiohjelmaan keskitetysti.

Poistot syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti.

Investoinnit

Käyttömenoksi katsottavan verottoman irtaimen omaisuuden hankintaraja on 10 000 euroa (alv 0). Yli tämän maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja ne kuuluvat investointiosaan. Aktivointiraja on kustannuspaikkakohtainen.

Investointitaso on saatettava vuosikatteen näkökulmasta tarkasteltuna kestävälle tasolle. Kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investointien tulee painottua tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edistäviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava. Lautakuntien talousarvioesityksiin tulee sisällyttää myös investointiosaa koskeva esitys. Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Investointisuunnitelmasta on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Henkilöstö

Vakinaisen henkilöstön palkat budjetoidaan vakanssiluettelon mukaisesti. Budjetointiohjelmaan luetaan valmiiksi elokuun tilanteeseen perustuvat vakituisten henkilöstön palkkatiedot (opettajien osalta käytetään syyskuun tietoja).

Toimintaympäristön muuttuessa eläkepoistuma ja määräaikaisten työsopimusten päättymiset tulee käydä huolellisesti läpi ja tutkia kokonaisuuden kannalta mahdollisuudet toimintojen tehostamiseen uudelleenjärjestelyjen kautta. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliöintiohjetta.

Korotusvaraus tallennetaan keskitetysti mukaillen työehtosopimuksissa sovittujen korotusten kustannusvaikutusta. Samoin uudet sivukuluprosentit huomioidaan keskitetysti. Opettajien ylityntikorvaukset tulee tallettaa erikseen. Samoin tiedossa olevat säännöllisesti maksettavat erilliskorvaukset (budjetoidaan kustannuspaikka/toimintotasolla suoraan tilille 4005 – ei kohdisteta suoraan henkilöön)

Vakanssiluettelo tulee tässä yhteydessä saattaa ajan tasalle. Talousarvioon sisältyvästä henkilöstösuunnitelmasta ja sen aikataulusta tulee erillinen ohjeistus henkilöstöpäälliköltä.

Keskitetysti budjetoitavat erät

Seuraavat erät budjetoidaan keskitetysti

- Tasausmaksu (korvasi aiemman eläkemenoperusteisen KueL-maksun)
- Sisäiset erät
- Palkkojen sivukulut
- Poistot
- Huom! Sairaus- tai tapaturmavakuutuskorvaustuloa ei budjetoida ollenkaan

Ulkoisten ict-kustannusten budjetointia tarkastetaan koko kunnan tasolla, kun Meitan hinnoittelumuutokset ovat tiedossa. Ulkoisten ict-kustannusten budjetoinnin pohjana kannattaa käyttää vuosia 2024 ja 2025.

Talousarvioraami

Kunnanhallitus antaa talousarvioraamin tarvittaessa myöhemmin. Kunnanhallitus ohjeistaa johtoryhmää huomioimaan seuraavat asiat talousarvion laadinnassa:

- Talousarvion tulee olla ylijäämäinen vuodelle 2026 huomioiden talouden tasapainottamisen kriteerit. Tasapainottamiskriteereistä päätetään syksyn aikana.
- Vuosikatteet tulee olla suuremmat kuin poistot.
- Investointikustannukset tulee olla maltilliset.

Sisäisten erien ja palkkojen jakoperusteet vuoden 2026 talousarvioon

Sisäisten erien tasoa ja perusteita tarkastellaan elo-syyskuussa kokonaisuutena. Sisäisistä eristä ei saa syntyä katetta. Sisäisten erien tulee perustua mahdollisuuksien mukaan suoritekohtaiseen laskentaan ja näiltä osin myös sisäisten erien laskutus tehdään toteuman mukaan.

Taloushallinnon kustannusten kirjaaminen

Taloushallinnon kustannukset jaetaan kustannuspaikoille kirjanpidon vientien suhteessa. Perusteena käytetään vientien toteumaa tammi-kesäkuulta 2025.

Palkkahallinnon kustannusten kirjaaminen

Palkkahallinnon kustannukset jaetaan kustannuspaikoille palkkapussien suhteessa. Perusteena käytetään palkkapussien määrää tammi-kesäkuulta 2025. OVTES:n pelut on oltava tuulikaapissa hyväksyttynä viimeistään to 28.8.2025. Vakituisten palkat ovat käytössä talousarvion laadintaa varten viimeistään ma 22.9.2025. Palvelualueet määrittelevät omatoimisesti määräaikaisten palkat. Määräaikaisten palkat syötetään lokakuun 2025 palkan suuruksena (tulevat korotukset ohjelma lisää automaattisesti). Palkkahallinto huolehtii tasopalkka- ja yleiskorotuspäivityksistä populukseen vuodelle 2026.

Henkilöstöhallinnon kustannusten kirjaaminen

Henkilöstöhallinnon (sis. työterveyshuolto, luottamusmiehet, työsuojelu, E-passi, henkilöstöjuhla, HR-ohjelmat (personec)) kustannukset kirjataan kustannuspaikoille henkilötyövuosien (vakituiset) perusteella. Henkilötyövuodet otetaan elokuun 2025 mukaisena.

Hallinto, asiakaspalvelupiste, taloussuunnittelu

TAM2025 toimintakulut (ensimmäisen talouskatsauksen mukainen muutettu talousarvio)

Tasausmaksu (korvasi aiemman eläkemenoperusteisen Kuel-maksun)

Kirjataan ensimmäisen talouskatsauksen mukaisen muutetun vuoden 2025 talousarvion henkilöstömenojen suhteessa.

Yhteiset ict-kustannukset

Lähtökohtaisesti ict-kustannukset kirjataan suoraan kustannuspaikoille ja toiminnoille, jos meno on selvästi kohdistettavissa (esim. työasemat, tulostimet, puhelimet, puhelinlaskut, toimialakohtaiset ohjelmistot jne.). Kustannukset jaetaan toimialoille laskennallisella perusteella, jos meno ei ole suoraan kohdistettavissa (esim. paikallistuen ja kaikkien käyttämien ohjelmien kustannukset).

Sisäiset vuokrat, ruokapalvelut ja muut elinympäristön sisäiset erät

Tiedot toimitettava palvelualueiden kanssa tarkistettuna taloushallintoon pe 26.9.2025.

Talousarvion 2026 laadinnan aikataulu

- Kunnanhallituksessa 18.8.2025 talousarvion laadintaohje,
- Talousarviokehys kunnanhallituksessa 22.9.2025,
- Taksat tulee olla käsitelty elinympäristölautakunnassa viimeistään 7.10.2025,
- Palvelualueiden tulee tarkastaa henkilöstön palkkamäärärahat taloussuunnitteluohjelmasta 17.10.2025 mennessä (palkat on ajettu ohjelmaan 22.9.2025),
- Sisäiset erät taloustoimistoon 26.9.2025 mennessä
- Avustukset, projektit, henkilöstösuunnitelma ja investointisuunnitelma on toimitettava taloustoimistoon 24.10.2025 mennessä,
- Veroprosenttien käsittely KH 20.10.2025 ja KV 27.10.2025,
- Lautakuntien käsittely lokakuun loppuun mennessä,
- Kunnanhallituksen käsittelyt 17.11.2025 ja 1.12.2025,
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa 8.12.2025.